

УДК 378.147

Олійник В.А.¹

Ємельяненко Є.О.²

¹ студ. гр. РТ-310м НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПОНЯТТЯ ПРО ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУСПІЛЬСТВІ

Гендерний стереотип, як і інші види соціальних стереотипів – це невід’ємний атрибут повсякденного мислення, самоусвідомлення та взаємодії індивідів у соціальному просторі. Вибір гендерних стереотипів в якості актуальної теми для обговорення обумовлений, по-перше, тим, що досягнення гендерної рівності в суспільстві неможливе без дослідження факторів, визначаючих статус жінок і чоловіків. По-друге, гендерні стереотипи являються фактором організації соціальних відносин не тільки між чоловіком і жінкою, але і між іншими соціальними групами і спільнотами. По-третє, гендерні стереотипи, залучаючись в соціальні відносини, постійно самовідтворюються.

Аналіз механізмів і форм гендерної соціальної нерівності, однією з причин якої є саме гендерні стереотипи, базується на соціологічних теоріях стратифікації в традиціях, які ведуть свій початок від К. Маркса, М. Вебера та П. Сорокіна. У розвитку ідей Т. Парсонса у Р. Мертон соціальна структура являє собою схему розподілу ролей, статусів та їх послідовності; згідно Р. Дарендорфу, статуси, ранжування та саморанжування визначають соціальну страту. Д. Рейсман використовує стратифікаційний аналіз, звертаючись до понять статусної групи, соціальної дистанції, влади, доступу до цінностей, розвиваючи класичні ідеї П. Сорокіна.

У суспільстві образи чоловіка і жінки конструюються і закріплюються у вигляді гендерних стереотипів, які проявляються в ході взаємодії людей і накладають відбиток на характер цієї взаємодії. Гендерні стереотипи є фундаментом, що визначає особливості сприйняття самого себе, інших і всього комплексу соціальних взаємодій.

Американський психоаналітик Роберт Столлер у своїй роботі «Стать і гендер: про розвиток мужності і жіночності» розмежував поняття «гендер» і «стать». Перше поняття має на увазі фізичні відмінності чоловіків та жінок, а поняття «гендер» розкриває соціально-культурні та психологічні сторони. Саме Робертом Столлером термін «гендер» був вперше запроваджений у наукове середовище.

Гендерний чинник, який враховує фізіологічну стать людини і її соціальні поведінки, є однією з найважливіших характеристик особистості, а саме тому протягом усього її життя певним чином впливає на її усвідомлення

своєї ідентичності, а також на ідентифікацію суб'єкта іншими членами соціуму.

Гендер також є соціальним конструктом і це доводять результати наукових досліджень історії розвитку різних етносів, що проведені антропологами. У різноманітних культурах багатьох народів було винайдено певні риси у сценаріях поведінки жіночих і чоловічих ролей. Гендер – це сукупність соціальних репрезентацій, а не закріплена природою властивість. Це те, що прийнято думати про «жіноче» і «чоловіче» в певній громаді.

Оскільки стереотипи є цінностями, то як чоловіки, так і жінки ведуть себе на людях більше стереотипно, ніж без свідків. Проблема, створювана стереотипами, полягає в тому, що вони примушують нас вірити в стереотипні думки навіть тоді, коли стереотипні риси насправді не існують.

Термін «гендер» – соціальна стать, стать як продукт культури, соціально-біологічна характеристика, яка вказує на соціальний статус і соціально-психологічні характеристики особистості, які пов'язані зі статтю і сексуальністю, але виникають у взаємодії з іншими людьми.

Різні дослідники розуміють термін «гендерні стереотипи» по-різному:

1) це систематизований набір уявлень про персональні характеристики чоловіків і жінок;

2) це схематизовані узагальнені образи маскулінності і фемінності.

Гендерні стереотипи відіграють вагомую соціальну роль як чинники консолідації та фіксації певного етносу, нації, чіткого окреслення територіальних кордонів. Стереотипне сприйняття соціальних ролей чоловіка та жінки існує в кожній культурі тривалий час, тому саме цьому питанню відведено чималий простір у мас-медіа, фольклорі, міфологічній свідомості, “найвішній картині світу”. Як зазначає А. В. Кириліна, у різних культурах одним і тим же діям людини надається неоднакова оцінка та вкладається різний зміст залежно від її статі. Отже, стереотип програмує поведінку особистості.